

Onderwijsbeleid Achtkarspelen 2019 – 2023 “Koers op Kansen”

Voorwoord

Om sociaal en economisch mee te kunnen blijven doen, hecht de gemeente Achtkarspelen aan het bestrijden van de lokale achterstanden. Er wordt in Achtkarspelen al jaren geïnvesteerd in de kwaliteit van de Voor- en Vroegschoolse Educatie, in ambitieprojecten als Bouwen Aan Ambitie en aan de ‘gouden-relatie-driehoek’ lokale Overheid, Onderwijs en Ondernemers. Het gemeentelijke onderwijs-achterstandenbeleid – en met name de bijbehorende middelenverdeling – heeft van het kabinet per 2019 een flinke boost gekregen. Dit biedt kansen! Overigens spreken we sowieso liever van kansenbeleid dan achterstandenbeleid.

In mijn recente kennismaking als wethouder met Onderwijs in portefeuille, werd ik positief verrast door het samenwerkingsklimaat van de partners. Ik spreek professionele bestuurders en zie ook goede ontwikkelingen in en rond het onderwijs. We hebben bijvoorbeeld al een paar jaar geen zwakke scholen meer in Achtkarspelen, maar wel excellerende scholen. Ik ontmoet alom betrokken en enthousiaste mensen, vol passie en energie. Plus die (nodige) extra middelen, heb ik er vertrouwen in dat we deze periode voor velen het verschil zullen maken.

Jouke Spoelstra
Wethouder Onderwijs, Ruimtelijke Ordening en Sport

1 Inleiding

In dit onderwijsbeleidsplan ‘Koers op Kansen’ vindt u onze beleidsambities onderwijs (0-23 jarigen) voor de periode 2019-2023. Ze gaan over onze zorgplicht voor onderwijshuisvesting en over onze ambities als het gaat om het voorkomen en bestrijden van onderwijsachterstanden (kansenbeleid). We vinden het belangrijk dat ieder kind de kans krijgt om zijn talenten tot bloei te laten komen. Ook in het verleden is al veel aandacht geschonken aan de achterstanden in Achtkarspelen. Uit de fors verhoogde uitkering van het Gemeentelijke Onderwijsachterstanden Beleid (per 2019, gebaseerd op objectieve criteria) blijkt dat er nog steeds veel te doen valt. Samen met de betrokken partijen (opvang, onderwijs, jeugdteams, GGD, bibliotheek etc.) willen we de kansenongelijkheid doorbreken door middel van een goed, breed en samenhangend aanbod.

Dit beleidsterrein bevindt zich aan de voorkant van het Sociaal Domein. We krijgen de kans om te investeren in een betere start van kinderen en het verbreden en verrijken van de ontwikkelhorizon van leerlingen.

In die zin levert dit onderwijsbeleidsplan een stevige bijdrage in het bieden van kansen aan onze jeugdige inwoners; om ze taalvaardig te laten zijn en een beroepsperspectief te laten kiezen dat aansluit bij de arbeidsmarkt van de toekomst.

Aanpak ontwikkeling kansenbeleid

Hoe zijn onze beleidsambities tot stand gekomen? Gemeenten hebben een relatief grote beleidsruimte bij de inzet van GOAB-middelen. Eerste voorwaarde is dat de VVE in de gemeente op orde is en aan de jongste kwaliteitseisen voldoet.

Het gemeentelijk beleid dient bij voorkeur aan te sluiten op een levende behoefte. In Achtkarspelen is het beleid de afgelopen jaren steeds gericht op het bieden van gelijke kansen en op talentontwikkeling: het kansenbeleid. Op zoek naar gedeelde opvattingen, input, enthousiasme en energie is een voorbereidingsgroep samengesteld. Vertegenwoordigd zijn daarin de kinder/peuteropvang, het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs.

Deze groep is vanaf oktober 2018 tot februari 2019 vier keer bijeen geweest. In die periode zijn diverse concepten gedeeld en uitgebreid besproken. Allereerst werden er een visie, een algemene koers en de succesfactoren vastgesteld. Naast de continuïteit van bestaand beleid en het behoud van het goede, is gekeken naar de accenten uit het coalitieakkoord en de (nieuwste) wettelijke opdrachten.

Visie op onderwijskansen

Onze visie op onderwijskansen: ‘We zien het als onze maatschappelijke opgave de kansen voor de jongeren in onze gemeente te vergroten in een gunstig ontwikkelklimaat. Investeren in kinderen, in de kwaliteit van peuteropvang en in inspirerend onderwijs gaat waardevolle opbrengsten opleveren. In termen van geluk en welbevinden en in termen van minder uitgaven.’

Per 2019 krijgen we van het rijk extra financiële mogelijkheden.

Uit onderzoek blijkt dat onder andere de volgende thema’s invloed hebben op kansen:

Voor- en vroegschoolse educatie

Voor- en vroegschoolse educatie (VVE) is een programma dat erop gericht is om onderwijs- of ontwikkelingsachterstanden bij jonge kinderen van circa 2 tot 6 jaar te verminderen. Voorschoolse educatie gebeurt op de peuteropvang en/of het kinderdagverblijf en richt zich op peuters van 2 en 3 jaar.

Vroegschoolse educatie gebeurt op de basisschool en is gericht op kleuters. VVE richt zich op meerdere ontwikkelingsgebieden. Het omvat de taalontwikkeling, beginnende rekenvaardigheid, de motorische ontwikkeling en de sociaal-emotionele ontwikkeling. Recentelijk heeft het Centraal Planbureau in een studie laten zien dat kinderen met een goede start in een voorschoolse voorziening langer onderwijs volgen. Dat heeft grote gevolgen voor latere keuzes in het leven en posities op de arbeidsmarkt. Ook deed het Centraal Planbureau onderzoek naar effectieve interventies voor leerachterstanden in het basisonderwijs. (Bron: <https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/CPB-Notitie-6juni2018-Effectieve-interventies-leerachterstanden-in-het-primair-onderwijs.pdf>)

Taalontwikkeling

Als kinderen de taalontwikkeling niet goed hebben doorlopen, heeft dat gevolgen voor de rest van hun ontwikkeling. Om te beginnen heb je taal nodig om goed te kunnen communiceren met volwassenen en andere kinderen. Als dat niet lukt, heeft dat vaak impact op je gevoel van welbevinden. En als je niet goed in je vel zit, is het ook veel lastiger om je op andere gebieden te ontwikkelen. Daarnaast is taal sterk verbonden aan de denkontwikkeling. Je hebt taal nodig om logisch te kunnen redeneren en problemen op te lossen.

Mensen die laaggeletterd zijn hebben bijvoorbeeld minder kansen op de arbeidsmarkt en zijn vaker werkloos. Hierdoor hebben ze een lager inkomen dan wanneer ze zouden werken. Wanneer laaggeletterden wel een baan hebben, hebben zij gemiddeld gezien lagere salarissen. Het begint natuurlijk bij preventie: ouders die hun kinderen voorlezen en voldoende tijd binnen het onderwijs om te oefenen met lees- en schrijfvaardigheden. Maar ook volwassen laaggeletterden moeten de kans krijgen om hun opgelopen achterstand in te halen. Doen we dit niet dan laten we kansen liggen, lopen de kosten op en groeit de tweedeling in onze samenleving.

(Bron: <https://www.lezenenschrijven.nl/nieuws/laaggeletterden-lopen-jaarlijks-ruim-half-miljard-aan-inkomsten-mis/>)

Talentontwikkeling

Talentontwikkeling is belangrijk om ontplooiingskansen van het individu te vergroten, blijkt uit vele onderzoeken. Het bewust worden van je eigen talenten maakt je sterker: je kunt situaties beter inschatten, je staat steviger in je schoenen, je durft meer risico's te nemen en je hebt meer zelfvertrouwen. Wanneer kinderen al vroeg beginnen met het ontwikkelen van hun talenten, kunnen zij veel bewuster keuzes maken die toekomstbepalend zijn en uitval in het vervolgonderwijs voorkomen. Helaas krijgt niet iedereen die kans. Het ontbreken van kennis, geld en begeleiding of de aanwezigheid van emotionele blokkades, kunnen deze ontwikkeling belemmeren. Scholen spelen hierin een grote rol. Zij kunnen het talent van kinderen erkennen, er ruimte voor bieden en hen stimuleren om er iets mee te doen.

Onze koers

In de afgelopen decennia hebben we herhaaldelijk vast moeten stellen dat AchtKarspelen ongunstig scoort op diverse indicatoren zoals (laag)geletterdheid, opleidingsniveau, werkloosheid, inkomensniveau, schulden en (on)gezonde leefstijl. Dit komt voort uit een samenspel van factoren. Een belangrijke verklaring voert terug naar de cultuurhistorie en ontwikkeling van de regio. Gechargeerd: werk doe je met je handen, ondernemerschap wordt niet gestimuleerd en 't is al gauw best genôch. In dit ontwikkelingsklimaat kunnen niet alle leerlingen in gelijke mate profiteren van het onderwijs en blijft talent onderbenut. Ondanks de diverse inspanningen en ook successen is het ons nog niet gelukt een echte doorbraak te realiseren. Een échte verandering vergt samenhangende cultuurdoorbrekende interventies: een positieve verandering van het klimaat.

Allereerst leggen we de focus op VVE. Het jonge kind en ouders, en met directe lijnen van en naar andere de jeugdteams, GGD/consultatie en uiteraard de partners in opvang en onderwijs. Voor het basis- en vervolgonderwijs is het de uitdaging inspirerend onderwijs te bieden, waarbinnen kinderen hun talenten kunnen ontdekken en ontwikkelen. Ook taalontwikkeling heeft onze aandacht. Belangrijk is dat het onderwijs rekening houdt met maatschappelijke ontwikkelingen zoals internationalisering, flexibilisering op de arbeidsmarkt, roep om duurzaamheid en natuurlijk de digitalisering. We denken dat een verkenning en kennismaking met de arbeidsmarkt beroepsperspectieven kunnen verhelderen en de horizon verbreden.

Tot slot het advies ter harte genomen van onze doorgewinterde professionals: 'Bedenk geen nieuwe projecten, maar probeer aan te sluiten op wat werkt en waar energie zit. Overweeg die activiteiten te verbreden en te versterken.'

Leeswijzer

In dit beleidsplan vindt u allereerst per thema (hoofdstuk 2: onderwijshuisvesting, hoofdstuk 3: onderwijskansen) een overzicht van onze ambities voor de komende beleidsperiode. In hoofdstuk 4 leest u hoe we ontwikkeling en uitvoering ervan gaan organiseren en financieren. Het is nog niet altijd duidelijk voor welke activiteiten en programma's we exact gaan kiezen en wanneer deze redelijkerwijs kunnen starten.

Vanuit het rijk is aangegeven dat de besteding niet per jaar, maar over een langere periode mag worden verantwoord. Dat betekent dat we budgetten mogen overhevelen ofwel uitsmeren over meerdere jaren. Voornemen is om halverwege de beleidsperiode een voortgangsrapportage op te leveren, met daarin onder andere een overzicht van de activiteiten/programma's, de bijbehorende doelen en het budget. We vragen daarom van de raadsleden:

- het beleidsplan Koers op Kansen 2019-2023 vast te stellen.
- halverwege de beleidsperiode een voortgangsrapportage tegemoet te zien (eerste helft 2021), met daarin opgenomen de activiteiten/programma's, de bijbehorende doelen en het budget, en waar mogelijk een tussenresultaat.
- de doeluitkering jaarlijks (in 2019 € 773.000) aldus binnen deze kaders te bestemmen.

2. Onderwijshuisvesting

De gemeente is binnen haar grenzen verantwoordelijk voor de onderwijshuisvesting en beschikt over het budget dat het rijk hiervoor beschikbaar stelt. Via de gemeentelijke onderwijshuisvestings-verordening wordt in samenspraak met de schoolbesturen het beleid uitgevoerd. Nieuwe onderwijsconcepten, ideeën en dalende leerlingenaantallen (prognose) stellen steeds andere eisen aan onderwijshuisvesting. Er is bijvoorbeeld behoefte aan duurzame gebouwen en een gezond binnenklimaat voor een goed leermilieu.

Samenwerking met andere partijen, zoals voor- en vroegschoolse educatie, welzijn en sport, vragen om integrale voorzieningen en multifunctionele gebouwen. Een goede spreiding van kwalitatief goede schoolgebouwen binnen de gemeente is van belang om elk kind onderwijs te geven dat bij hem of haar past. Nieuwe scholen kunnen worden gebouwd, bestaande gerenoveerd, leegstaande panden afgestoten. Dit vraagt om een nauwe samenwerking tussen schoolbesturen en gemeenten. Er zijn de volgende ontwikkelingen gaande:

Ontwikkelingen in Achtkarspelen

Integraal huisvestingsplan

Voor de ontwikkeling van een integraal huisvestingsbeleid (IHP) in Achtkarspelen is een plan opgesteld. Het Integraal Huisvestingsplan wordt tegelijk met dit beleidsdocument aan de gemeenteraad aangeboden ter vaststelling. Ambitie is dat er in ieder dorp in Achtkarspelen minimaal één basisschool is (liefst samenwerkingsschool).

Integrale Kindcentra

Er wordt voortdurend gekeken naar de (on)mogelijkheden van het realiseren van Integrale Kindcentra (IKC's). Er is geconcludeerd dat de basis voor een IKC schuilt in de inhoudelijke samenwerking van scholen, kinderdagverblijven en peuterspeelzalen. Meerwaarde van integrale samenwerking is niet persé gebouwgebonden. In die gevallen waar ver- en/of nieuwbouw zich aandient, wordt bekeken of slimme combinaties mogelijk zijn.

Daling leerlingaantallen

In het project 'Procesbegeleiding dalende leerlingaantallen' Noordoost Friesland wordt verkend welke mogelijkheden er zijn voor samenwerking tussen de schoolbesturen. Het doel is behoud van een goed bereikbaar, kwalitatief goed en betaalbaar onderwijsaanbod met respect voor de identiteiten. In 2018 hebben we in ANNO-verband (Agenda Netwerk Noordoost) van de procesbegeleider gevraagd ondersteuning te verlenen bij kansrijke projecten. In Achtkarspelen wordt binnen dat kader de haalbaarheid en het draagvlak onderzocht voor de samenwerking van de twee basisscholen in Twijzelerheide. Daarnaast worden ook andere samenwerkingsmogelijkheden en modellen besproken, zoals de ontwikkeling van kindcentra en inrichting en bereikbaarheid van passend onderwijs in de regio. Eventuele gevolgen voor huisvesting worden opgenomen in het IHP.

Ambities 2019-2023

- Uitvoering Integraal Huisvestingsplan Achtkarspelen (IHP).
- In ieder dorp in Achtkarspelen is minimaal één basisschool (liefst samenwerkingsschool).

3. Kansenbeleid

3.1 Doorontwikkelen voor- en vroegschoolse educatie (VVE)

Voor- en vroegschoolse educatie (VVE) is een programma dat erop gericht is om onderwijs- of ontwikkelingsachterstanden bij jonge kinderen van circa 2 tot 6 jaar te verminderen. Voorschoolse educatie gebeurt op de peuteropvang en/of het kinderdagverblijf en richt zich op peuters van 2 en 3 jaar. Vroegschoolse educatie gebeurt op de basisschool en is gericht op kleuters. VVE richt zich op de taalontwikkeling, beginnende rekenvaardigheid, de motorische ontwikkeling en de sociaal-emotionele ontwikkeling. Voor alle kinderen in Achtkarspelen is er een professioneel aanbod van peuteropvang en VVE. De kinderen zijn welkom vanaf 2 jaar. Veel ouders kiezen niet bewust voor VVE, maar voor een peuterspeelzaal. Lang niet alle ouders die kinderen op de peuterspeelzaal hebben, weten van het bestaan van voorschoolse educatie. De gelegenheid om met andere kinderen te spelen, vinden ouders het belangrijkste. Dat blijkt zowel uit gesprekken met ouders als uit enquêtes. Verder wordt de peuterspeelzaal gewaardeerd omdat het kinderen al enigszins voorbereid op de basisschool. Ze wennen onder andere aan een gestructureerde dagindeling en leren zich te houden aan regels. Als een kind een VVE-indicatie heeft gekregen van het consultatiebureau, heeft het kind recht op extra dagdelen peuteropvang. De ouders betalen voor de extra dagdelen geen extra ouderbijdrage. Peuters die geen VVE-indicatie hebben, komen twee dagdelen per week. Achtkarspelen wil voor de komende beleidsperiode de VVE verder doorontwikkelen door:

Stimuleren deelname VVE

In negen dorpen van de gemeente wordt op de peuteropvang VVE aangeboden. Er wordt gewerkt met het programma Piramide. Ongeveer 80% van de peuters neemt hieraan deel. Doel is om te werken aan een bereik van minimaal 90% in 2022. (Boelenslaan en Surhuizum hebben geen peuteropvangvoorziening.

Peuters uit Boelenslaan gaan naar Houtigehage of Surhuisterveen, peuters uit Surhuizum gaan naar de peuteropvang in Augustinusga.)

Ouderbeleid en uitbreiding aanbod VVE Thuis

De ontwikkeling van een kind speelt zich niet alleen af binnen de peuteropvang of school, maar ook thuis. Ouders worden daarom zoveel mogelijk betrokken. Zij willen het beste voor hun kind en willen graag hun steentje bijdragen. In Kootstertille wordt als pilot met het aanvullende programma VVE Thuis gewerkt. Dit is een programma voor ouders met kinderen van 2 tot 6 jaar. De activiteiten van VVE Thuis sluiten aan bij VVE-programma's. De medewerkers van de school en peuteropvang organiseren ouderavonden over bepaalde thema's, maar bieden ook ouders opdrachten voor thuis aan. Hierdoor komen woorden, begrippen en andere leerinhouden zowel op de opvang en groep 1/2 als thuis aan de orde. Bijna alle ouders die hiervoor werden benaderd doen mee. De professionals van de peuteropvang en van de scholen, de ouders én de kinderen in Kootstertille zijn erg enthousiast. Vanuit andere dorpen is gemotiveerde belangstelling getoond. Gezien de positieve effecten willen we onderzoeken in hoeverre de andere dorpen gebruik kunnen maken van het programma of anderszins kunnen werken volgens deze succesformule (overal hangt immers een prijskaartje aan). Ook andere manieren om ouderbeleid/educatief partnerschap te versterken willen we deze beleidsperiode stimuleren.

Werken aan doorgaande lijn opvang en onderwijs

Als gemeente vinden we het heel belangrijk dat de overgang tussen peuteropvang (of kinderdagverblijf) en de basisschool zo soepel mogelijk verloopt. Ook de onderwijsinspectie ziet hier op toe. Dit vraagt om een goede afstemming tussen deze organisaties (en de medewerkers). Alleen dan loopt wat er gebeurt in het kader van de VVE-aanpak binnen de voorschoolse opvang, zoveel mogelijk door in groep 1 en 2 van het basisonderwijs. Want ook daar krijgen kinderen met een VVE-indicatie extra aandacht, onder andere op het gebied van taal. Dorp voor dorp willen we de samenwerking versterken, de gemeenschappelijke kaders bespreken en vastleggen. In de komende beleidsperiode wordt dit (verder) vormgegeven.

Uitbreiding uren, scholing en monitoring

Op het gebied van VVE gelden binnenkort landelijk de volgende aangescherpte kwaliteitseisen:

- het aantal uren VVE-aanbod wordt uitgebreid van 10 naar 16 uur per week (in 2020).
- meer HBO-geschoolden op de werkvloer.
- de investeringen op bovenstaande gebieden worden gemonitord en geëvalueerd.

De komende beleidsperiode zullen we hier vorm en inhoud aan geven in samenspraak met de aanbieders.

Ambities 2019-2023

- Het VVE-aanbod in Achtkarspelen voldoet aan de nieuwste kwaliteitseisen.
- Uitbreiding van het project VVE Thuis. In 2021 doen minimaal 5 dorpen mee.

- Doorgaande lijnen: door de partners worden gemeenschappelijke kaders op dorpsniveau vastgesteld en vormgegeven.
- Deelname/bereik van de peuteropvang in Achtkarspelen is in 2022 minimaal 90% (stand 2018: rond de 80%).

3.2 Taal en digitale geletterdheid

Als kinderen de taalontwikkeling niet goed hebben doorlopen, heeft dat gevolgen voor de rest van hun ontwikkeling. Om te beginnen heb je taal nodig om goed te kunnen communiceren met volwassenen en andere kinderen. Als dat niet lukt, heeft dat vaak impact op je gevoel van welbevinden. En als je niet goed in je vel zit, is het ook veel lastiger om je op andere gebieden te ontwikkelen. Daarnaast is taal sterk verbonden aan de denkontwikkeling. Je hebt taal nodig om logisch te kunnen redeneren en problemen op te lossen. Het stimuleren van de taalontwikkeling gebeurt onder andere tijdens de voor- en vroegschoolse educatie (zie paragraaf 3.1). In Achtkarspelen zijn daarnaast nog meer gebieden waarop we de taalontwikkeling (willen gaan) stimuleren. Voor de komende beleidsperiode staan de volgende onderwerpen op het programma:

Doorontwikkelen twee- en meertaligheid in opvang en onderwijs

In Achtkarspelen zijn de peuteropvang en tweetalig gecertificeerd (Nederlands, Frysk). Daarnaast is een deel van de basisscholen drietalig gecertificeerd (Nederlands, Frysk, Engels). Uit onderzoek blijkt dat een goede beheersing van de moedertaal een positief effect heeft op de taalvaardigheids-ontwikkeling in de tweede taal. De komende beleidsperiode willen we onderzoeken hoe we professionalisering op het gebied van meertaligheid kunnen ondersteunen.

*De algemiene doelstelling fan it Frysk taalbelied yn Achtkarspelen is:
it kreäarjen fan rânebetingsten foar it behâld en fuortsterkjen fan de Fryske taal.
By it realisearjen fan boppesteande doelstelling steane de neikommende útgongspunten sintraal:*

- Gemeente Achtkarspelen stribbet nei lykweardigens yn talen
- Gemeente Achtkarspelen kiest foar twataligens
- Gemeente Achtkarspelen hat in foarbyldfunksje

Het lectoraat Taalgebruik en Leren van de NHL/Stenden heeft in 2018 het Taalplan Frysk opgesteld. Het blijkt dat op heel verschillende manieren uitvoering wordt gegeven aan het vak Fries op de scholen. Door Gedeputeerde Staten zijn aan de hand van de kerndoelen verschillende taalprofielen opgesteld voor het vak Fries. In het taalprofiel wat de school aanvraagt zijn de kerndoelen opgenomen waar de school aan voldoet. De kerndoelen die niet in het taalprofiel opgenomen zijn, zijn de kerndoelen waar de school een (partiële) ontheffing voor krijgt. Een eventuele (partiële) ontheffing voor de kerndoelen is tijdelijk en moet na vier schooljaren weer opnieuw worden aangevraagd (Provinsje Fryslân, 2015).

De gehanteerde profielen van de basisscholen lopen uiteen van A tot en met G. Daarbij houdt een A-profiel in dat het vak Fries aan alle kerndoelen voldoet. Een score op profiel F betekent dat het Fries zich beperkt tot mondeling taalonderwijs en er een positieve attitude is (of wordt ontwikkeld) naar het gebruik van Fries. Een G-profiel heeft alle vrijstellingen, omdat de school zich niet in een Fries taalgebied bevindt (onder andere Weststellingwerf en de eilanden).

In het Primair Onderwijs in Fryslân voldoet 31,7% aan de kerndoelen, dat zijn de scholen die een A-profiel hebben gekregen. Alle andere scholen hebben voor het (vak) Fries één of meer (partiele) ontheffingen gekregen. Scholen met een B-profiel (21,3%) hebben alleen een ontheffing voor het schrijfonderwijs, terwijl scholen met een G-profiel (5%) een volledige ontheffing hebben. Volledige ontheffingen komen alleen voor in het niet-Friese taalgebied.

In Achtkarspelen scoren de meeste basisscholen een A- (25%), B- (30%) of C-profiel (30%). Voor de drie scholen voor voortgezet onderwijs zijn taalprofielen van A tot en met D van toepassing. Eén school heeft een A-score, de andere twee scoren een B.

De gemeente wil voor onze inwoners graag een goede taalverwerving bevorderen met aandacht voor meertaligheid en de positie van het Frysk daarbinnen*. Vragen die spelen zijn onder andere:

- Hoe gaan we om met leerlingen die het Fries (niet) als thuistaal hebben?
- Welke doelen gaan we vaststellen, zowel voor de mondelinge (luisteren en spreken) als de schriftelijke taalvaardigheid (lezen en schrijven)?
- Wat betekent dit voor de competenties van de pedagogisch medewerkers / leerkrachten?
- Is het streven naar drietalig onderwijs een serieuze optie?

Het overleg met het onderwijs over de ambities Frysk in het onderwijs in Achtkarspelen wordt opnieuw geagendeerd in 2019. Samen wordt gekeken naar onder andere de ervaren knelpunten in en door het onderwijs.

De bibliotheken kunnen een belangrijke rol spelen in de bestrijding van de laaggeletterdheid en het bewust maken van ouders over de waarde van taal en (voor)lezen. Zij kunnen dit onder andere met behulp van BoekStart-programma's.

*) Onderwijspartners merken in de kantlijn op dat de gemeente hier formeel niet over gaat. De wetgever is het rijk. Uitvoering en beleid (bijvoorbeeld ontheffingen) liggen bij de provincie, het toezicht ligt bij de onderwijsinspectie. Een gemeente kan weliswaar stimuleren, uitdagen, verleiden en faciliteren (subsidiëren), maar heeft geen formele bevoegdheid.

Bibliotheken Noord Fryslân heeft warme relaties met het (voorschoolse) onderwijsnetwerk in de gemeente Achtkarspelen. Scholen geven aan meer samen te willen werken maar het ontbreekt hen vaak aan geld en de expertise op het gebied van ontwikkeling van leesplezier. Door de scholen en andere partners en de bibliotheek te ondersteunen kunnen we samen optrekken om laaggeletterdheid af te laten nemen.

Aanbieden taalbad voor anderstalige kinderen

De gemeente Achtkarspelen vindt het belangrijk dat kinderen met een migratieachtergrond de Nederlandse taal (voldoende) machtig worden, omdat anders de kans bestaat dat deze kinderen door hun taalbarrière op een lager niveau terechtkomen dan ze aankunnen. Samen met schoolbesturen en opvang willen we op zoek naar een goede invulling (denk bijvoorbeeld aan scholing, materialen en vervoer). Het belang van het kind is hierbij het uitgangspunt.

Continueren preventieve logopedie

Preventieve logopedie is erop gericht om stoornissen op het gebied van de spraak, taal, stem en het gehoor te voorkomen of in een zo vroeg mogelijk stadium te signaleren, zodat tijdig hulp kan worden geboden. De logopedist bezoekt de basisscholen in Achtkarspelen op afroep om, in overleg met de ouders, bij kleuters uit groep 1 of 2 een observatie of screening af te kunnen nemen. In het kader van vroeg signaleren wordt een verschuiving en/of uitbreiding naar het voorschoolse zinvol geacht. Er wordt onderzocht of dit mogelijk is.

Aanpakken laaggeletterdheid

Voor Achtkarspelen wordt geschat dat 16% van de mensen laaggeletterd is (bron: Stichting Lezen en Schrijven, feiten & cijfers laaggeletterdheid). Laaggeletterdheid is een term voor mensen die grote moeite hebben met lezen, schrijven en/of rekenen. Vaak hebben ze ook moeite met digitale vaardigheden. De digi- Taalhuizen in Surhuisterveen en Buitenpost (onderdeel van de bibliotheken) zijn fysieke plekken waar laaggeletterden, van jong tot oud, terecht kunnen voor activiteiten op het gebied van het leren lezen, schrijven, rekenen en ook het ontwikkelen van diverse digitale vaardigheden. Vaardigheden als internetbankieren, een ticket boeken of een kaartje regelen voor het openbaar vervoer zijn lang niet voor iedereen vanzelfsprekend. Intern en extern worden medewerkers getraind om laaggeletterdheid te signaleren, het bespreekbaar te maken en te verwijzen of begeleiden naar een aanbod, in samenwerking met de bibliotheek. Door een aantal scholen wordt er gebruikgemaakt van het programma Tel mee met Taal en het aanbod van Humanitas om daarbij vrijwilligers te leveren.

Voor een bereik van de doelgroep is een netwerk nodig van partners/organisaties. Achtkarspelen faciliteert ingaande 2019 de aanstelling van een vaste regisseur/aanjager voor de aanpak van laaggeletterdheid.

Netwerkpartners zijn bijvoorbeeld werkgevers, uitzendorganisaties, MOA, uitkeringsgerechtigden en consultants betrokken bij schuldenproblematiek.

Ontwikkeling doorgaande taallijnen 0-18 jaar

Juist voor kinderen met (een risico op) een achterstand zijn doorgaande lijnen van belang. Met name op het gebied van taalontwikkeling. Dat vraagt om afstemming tussen de voorschoolse voorzieningen en de basisschool, tussen de basisschool en het voortgezet onderwijs, en tussen het voortgezet onderwijs en het vervolgonderwijs. Maar ook tussen het onderwijs en externe partners. De partners worden uitgedaagd om met initiatieven te komen. De komende maanden wordt een afwegingskader opge maakt, waarmee we deze beleidsperiode hier praktisch invulling aan geven.

Ambities 2019-2023

- Doorontwikkelen taalrijk beleid twee- en meertaligheid. Eind 2020 ligt er een plan van aanpak.
- Faciliteren project (Fryske) BoekStartcoach i.s.m. GGD en Bibliotheekwerk
- We onderzoeken hoe we professionalisering op het gebied van meertaligheid kunnen ondersteunen.
- Ontwikkeling doorgaande taallijnen (0-18 jaar), planontwikkeling 2019 en uitvoering per 2020.
- Ontwikkelen (deel)plan aanpak taalbad anderstaligen. Voorjaar 2019 ligt er een plan van aanpak.

- Continuering preventieve logopedie. Er wordt onderzocht of uitbreiding mogelijk is naar het voorschoolse.
- Achtkarspelen faciliteert de aanstelling van een vaste regisseur/aanjager voor het bereik van laaggeletterden en de aanpak van laaggeletterdheid.
- Achtkarspelen faciliteert de ontwikkeling van de digi-Taalhuizen op basis van een nader uit te werken plan van aanpak.

3.3 Talent en ambitie

Talentontwikkeling biedt kansen! We vinden het belangrijk dat kinderen/jeugdigen hun talenten ontdekken en verder ontwikkelen, zodat ze later betere keuzes kunnen maken, doen wat ze leuk vinden en waar ze goed in zijn. Het is niet voor alle kinderen vanzelfsprekend dat hun talent de kans krijgt om te bloeien. Scholen spelen hierin een grote rol. Zij kunnen het talent van kinderen erkennen, er ruimte voor bieden en hen stimuleren om er iets mee te doen. Belangrijk vinden we ook dat op dit gebied verbindingen worden gelegd met de arbeidsmarkt en dat kinderen vaardigheden leren die ze daar nodig hebben (21e eeuwse vaardigheden). Een belangrijke basisvoorwaarde om te komen tot ontwikkeling is dat kinderen zichzelf leren kennen en lekker in hun vel zitten. Het versterken van sociale competenties en de zorg voor onze leerlingen heeft daarom ook onze aandacht. De komende beleidsperiode werken we aan de volgende aspecten:

Stimuleren breed onderwijs- en richtingenaanbod

Om in te kunnen spelen op talenten, is een breed en rijk aanbod nodig. Dat kan bijvoorbeeld door muziek, creativiteit, natuur (NME), cultuur, sport, ICT, zorg, wetenschap en techniek een plek te geven in en rond het onderwijsprogramma. Achtkarspelen wil daarom initiatieven op dit gebied stimuleren. Daarnaast wil Achtkarspelen initiatieven extra stimuleren die bijdragen aan een goed en positief zelfbeeld en een gezonde leefstijl van kinderen, omdat dit een basisvoorwaarde is om te komen tot ontwikkeling. We willen samen een horizonverbredend en rijk aanbod bieden. Onderwijs, bedrijven en andere partners worden uitgenodigd om met initiatieven te komen. Ter illustratie:

- Het Cultuurcentrum de Wâldsang organiseert Algemene Muzikale Vorming (AMV) in de gemeente. De activiteit is voor alle kinderen op alle basisscholen in Achtkarspelen. Het Cultuurcentrum verbindt de scholen aan de lokale verenigingen/korpsen. Dat gebeurt onder andere bij de lessen instrumentele muzikale vorming (IMV). Het maximale bereik (alle basisscholen) is nagenoeg behaald maar het budget is daarvoor ontoereikend. Het verschil is berekend op jaarlijks € 14.000,= en zal worden gecompenseerd.
- We realiseren in 2019 in samenwerking met de basisscholen en de bibliotheek het experimenteel lab voor ICT-onderwijs in het Digi-Taalhuis in Surhuisterveen. Een vergelijkbaar aanbod nabij de scholen in Achtkarspelen Noord wordt onderzocht.
- We ondersteunen projecten gericht op gezonde leefstijl. Denk aan thema's en projecten als de Gezonde School, water drinken, weerbaarheidstraining, jongeren op gezond gewicht, alcoholmatiging en middelengebruik. Er wordt verbinding gezocht met de lokale aanbieders, zoals de sportverenigingen.
- We stimuleren en subsidiëren 'Uurcultuur' op de basisscholen, waarbij kinderen kunnen genieten van jeugdvoorstellingen van hoog professioneel niveau, uiteenlopend van toneel-, dans, vertel-, poppen- tot muziektheatervoorstellingen.
- We stimuleren sport en bewegen op de basisschool door inzet van vakleerkrachten bewegings-onderwijs en studenten sport en bewegen, vanuit 'High five' sportstimulering. Er worden activiteiten gedaan in de gymlessen, de na- en tussenschoolse activiteiten en Kies voor Hart en Sport. Hierbij wordt verbinding gezocht met de lokale aanbieders, zoals de sportverenigingen in Achtkarspelen.

Verhoging ambitieniveau

We vinden het belangrijk dat leerlingen zich in hun keuzes voor het vervolgonderwijs en op de arbeidsmarkt laten leiden door hun talenten en ambities. In Achtkarspelen is dit niet altijd vanzelfsprekend. Afkomst en achtergrond spelen vaak nog een belangrijke rol in het keuzeprocess. Dat willen we doorbreken. In en rond Achtkarspelen doen basisscholen, scholen voor voortgezet onderwijs en mbo-scholen mee aan het programma 'Bouwen aan Ambitie' van Kennislab Noordoost Friesland (NOF)*. Met het programma ontdekken kinderen wat hun talenten zijn en leren ze welke stappen ze kunnen zetten van PO naar VO en de verdere toekomst, om te bereiken wat ze graag willen. Dit gebeurt onder andere door leerlingen in aanraking te brengen met de regionale arbeidsmarkt. Achtkarspelen wil dit project continueren en verdere ontwikkeling faciliteren.

Ontwikkeling toekomstgericht onderwijs

Om de matchkansen tussen uitstromers en werkgevers op zoek naar talent te vergroten, vinden we het belangrijk dat we toekomstgericht onderwijs bieden dat aansluit op de arbeidsmarkt. Vanuit Kennislab NOF worden doorlopend programma's ontwikkeld en geïmplementeerd om scholen hierbij te ondersteunen.

Momenteel wordt samen met de Digi-Taalhuizen nagedacht over het creëren van één of meer inspirerende leeromgeving(en), waar vraag en aanbod worden samengebracht. Denk bijvoorbeeld aan het creëren van een ICT-experimenteer ruimte in Achtkarspelen voor het onderwijs, in samenwerking met externe partners. In overleg met de verschillende partijen wil Achtkarspelen initiatieven ondersteunen.

Werken aan doorgaande lijn basisonderwijs en voortgezet onderwijs (talenten)

Om continuïteit in de talentontwikkeling van kinderen te garanderen is het belangrijk dat er sprake is van een doorgaande lijn basisonderwijs-voortgezet onderwijs. Vanuit het vaste overleg tussen het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs in Achtkarspelen, het BoVo, wordt al nauw samengewerkt. De komende beleidsperiode wordt ingezet op een lokaal afgestemd (divers) aanbod van talentenprogramma's.

*) Kennislab NOF is een regionale netwerkorganisatie van po-, vo- en mbo-scholen, hogescholen, universiteiten, lokale overheden, bedrijven en instellingen. Doel is de verschillende partijen te ondersteunen in het aanbieden van toekomstgericht onderwijs dat aansluit op de arbeidsmarkt.

Zo zijn er al het Breinsteinprogramma, Techno en TOS (talentontwikkeling, ondernemen en science). Het project Gouden Handen nodigt leerlingen van groep 8 met praktische vaardigheden uit om hun talenten op jonge leeftijd al te ontwikkelen (onder andere Zorg, Techniek & Bouw en ICT Programmeren).

De projecten 'Bouwen Aan Ambitie' zijn gericht op het verhogen van het ambitieniveau van leerlingen in het PO, VO en MBO. op talentontwikkeling en het verbreden van beroepsperspectief om de kansen van leerlingen op de arbeidsmarkt vergroten.

De vorige editie stond in het teken van ICT (2017). In de maatschappij van de nabije toekomst spelen ICT-vaardigheden en digitalisering een zeer belangrijke rol. De scholen zijn bezig geweest met programmeren, LEGO-robots, 3D-printers en mediawijsheid.

Een volgende (2019-2020) richt zich op op de kansen en mogelijkheden die er in de regio zijn op het gebied van Circulaire Economie.

Hoe ziet de stal van de toekomst eruit? Hoe kun je duurzaam het land bewerken? Is je huis en de school al energieneutraal?

En wat kunnen de nieuwste 3D technieken en digitalisering betekenen in het verduurzamen van de regio?

Het zijn vragen waar scholieren mee aan de slag kunnen. Leerlingen doen kennis op over deze onderwerpen volgens de fasen van het onderzoekend leren en waarin de '21st century skills' centraal staan.

Passend onderwijs en zorg in en rond het onderwijs

Om elk kind een passende onderwijsplek te bieden, hebben scholen een zorgplicht. Scholen werken daarbij samen in een regio. Deze regionale samenwerkingsverbanden zorgen er bijvoorbeeld voor dat alle scholen in de regio dezelfde basisondersteuning aanbieden. Voor meer ondersteuning kunnen kinderen op andere scholen terecht. We onderscheiden in de praktijk twee zorgvarianten: de zorg die leerlinggebonden is (zoals een handicap, leer- of gedragsstoornis) en omgevingsgebonden zorg rond een kind. Dan gaat het om het milieu waarin het kind opgroeit. Met de komst van de gebiedsteams is met name bij de omgevingsgebonden zorg een betere integrale samenwerking tot stand gebracht. Hiervoor geldt het uitgangspunt: het kind centraal, met het principe één kind, één gezin = één plan en één contactpersoon. Dit willen we blijven ontwikkelen.

Ambities 2019-2023

- Verruimen/verbreden aanbod brede vorming voor kinderen en jongeren. In overleg met het veld wordt bepaald hoe we dat gaan aanpakken (afspraken juni 2019).
- Sociale competenties van leerlingen vergroten (ook jezelf en je talenten leren kennen). In overleg met het veld wordt bepaald hoe we dat gaan aanpakken (afspraken juni 2019).
- Ontwikkeling van toekomstgericht onderwijs faciliteren (n.a.v. behoefte en plan van aanpak, eind 2019).
- Continueren en faciliteren verdere ontwikkeling Bouwen aan Ambitie. Met als doel het ambitieniveau in de gemeente verder aan te wakkeren, kinderen te stimuleren een ambitieroute te volgen die past bij hun talenten en interesses, diverse beroepen onder de aandacht van jongeren te brengen en het ondernemend gedrag van kinderen te stimuleren (n.a.v. behoefte en plan van aanpak eind 2019).
- Samenwerking van zorgpartners in en rond het onderwijs versterken door de gebiedsteams te blijven ontwikkelen.
- (Door)ontwikkeling van een lokaal afgestemd (divers) aanbod talentenprogramma's voor leerlingen rond de (vroeg) overgang van basis- naar voortgezet onderwijs.

*) Voorbeelden van samenwerkende ketenpartners: gebiedsteams, GGD/JGZ, kinder/peuteropvang, onderwijs, leerplicht, politie, jeugdhulp, thuiszorg.

4. Organisatie en financiën

Themawerkgroepen

Vanuit de LEJA* zijn of worden nog themawerkgroepen samengesteld die, in samenwerking met de verschillende partners, verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van onze ambities. Om de voortgang te bewaken en plannen waar nodig bij te stellen, leggen de themawerkgroepen hun voorstellen en activiteitenprogramma voor aan de LEJA-vergadering. Reeds bestaande overleg en themagroepen zijn:

- themagroep Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE)
- de ketenpartners Aanpak Laaggeletterdheid Achtkarspelen
- themagroep verbinding Basis- en Voortgezet Onderwijs (BoVo)
- themagroep verbinding Arbeidsmarkt en Onderwijs

Verbindingen

We vinden het belangrijk dat bij de ontwikkeling en uitvoering van de plannen waar mogelijk verbindingen worden gelegd met aanverwante terreinen als cultuur, sport en gezondheid. Bovenal noemen we hier ook het **Sociaal Domein**, wat dankzij de transities een majeure gemeentelijke aangelegenheid is geworden.

In de actuele situatie wordt op diverse plekken in den lande geconstateerd dat gemeenten binnen dat domein niet uitkomen met de gedecentraliseerde middelen.

De verleiding is groot om dekking te zoeken in de verhoogde doeluitkering voor Gemeentelijk Onderwijs Achterstanden Beleid. Deze uitkering is echter gebaseerd op de specifieke achterstandskennmerken van de gemeente en is bedoeld om in preventieve zin de achterstanden aan te pakken.

Verbindingen worden ook gelegd met de samenwerkingsverbanden in de regio Noordoost-Friesland, de regio De Friese Wouden, de provincie, maar ook het Kennis en Innovatiecentrum, Kennislab NOF, de Kenniswerkplaats, de Agenda Netwerk Noordoost.

Onze onderwijspartners zijn via het Kennislab NOF reeds betrokken bij het uitwerken van de inhoud van de **Regiodeal**. De inhoud geeft interessante en concrete aanknopingspunten waar het gaat activiteiten gericht op het verhogen van het ambitieniveau en met name de verbinding met de arbeidsmarkt. Hier geldt dat onze inspanningen en de activiteiten die vanuit de Regiodeal worden geïnitieerd elkaar gaan versterken zonder overlap. De ambities van dit beleidsdocument in de verbinding met de Regiodeal geven extra kansen voor het versterken van lopende projecten, voor het vergroten van het bereik (aantal deelnemende scholen/kinderen in de regio) en de planontwikkeling. Zie voor de voorbeelden ook onder 3.3 in de bijlage.

Financiën en verantwoording

Na een herverdeling en aangescherpte indicatoren (door CBS) én een toevoeging van 170 miljoen aan het landelijke budget, werd op donderdag 27 september 2018 het nieuwe Besluit specifieke uitkeringen gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid (GOAB) gepubliceerd.

**) De LEJA (Lokale Educatieve Jeugd Agenda) is geïntroduceerd als een instrument om het lokaal onderwijsbeleid vorm en inhoud te geven na de wetswijzigingen in het onderwijs(achterstanden)beleid. Het is een instrument voor gemeenten, schoolbesturen en overige partners om in nieuwe verhoudingen (meer gelijkwaardige verhoudingen) tot gezamenlijke afspraken te komen over het onderwijs- en jeugdbeleid. De kernpartners van de LEJA van Achtkarspelen zijn de schoolbesturen (basis- en voortgezet onderwijs) en aanbieders peuteropvang/VVE. Daarnaast zijn de vertegenwoordigers van de gebiedsteams en van de GGD/JGZ vaste deelnemers.*

Een stapsgewijze verhoging over een periode van vier jaar werd aangekondigd. De eerste berekeningen voor onze gemeente gaven een positief beeld. In oktober 2018 ontving de gemeente de voorlopige beschikking voor 2019 waarbij tot onze verrassing werd vermeld dat de budgetten voor de 'voordeelgemeenten' versneld werden verhoogd.

Achtkarspelen krijgt op basis van de nieuwe CBS-indicatoren en de herziene verdeelsleutel in 2019 een bedrag van € 773.000 terwijl tot dat moment nog werd gerekend op ongeveer de helft daarvan. In 2018 bedroeg de specifieke uitkering voor Achtkarspelen nog € 180.000. De uitkering is geoormd en de besteding dient dan ook binnen de verantwoordingseisen te worden besteed.

Het Ministerie van OCW heeft het CBS gevraagd om te onderzoeken of er indicatoren zijn die het risico op en het voorkomen van onderwijsachterstanden beter kunnen voorspellen dan het opleidingsniveau van de ouders. Dat bleek het geval. Een samenhangende set indicatoren, waaronder ook het opleidingsniveau van de ouders, blijkt betere resultaten op te leveren.

De indicatoren zijn:

- Opleidingsniveau ouders
- Het land van herkomst van de ouders
- Het aantal jaar dat de moeder in Nederland woont
- Gemiddeld opleidingsniveau van de moeders van de basisschool
- Of ouders in schuldsanering zitten

Door het analyseren van (openbare) bestanden is het mogelijk om per school en per gemeente de omvang van (het risico op) onderwijsachterstanden te voorspellen. De indicatoren wijzen niet naar individuele kinderen maar naar het relatieve aandeel van de achterstand op deze school of in deze gemeente, ten opzichte van andere.

De gewichtenregeling wordt gebruikt om de OAB-middelen voor scholen en gemeenten te verdelen. Deze 'CBS- indicatoren hebben geleid tot een andere verdeling.

De verhoging is enerzijds uiteraard prettig, anderzijds maakt het nog eens duidelijk dat er in Achtkarspelen nog wel degelijk wat aan de hand is. Uitgaande van hetzelfde peilmoment, loopt dat bedrag verder op naar € 974.000 in 2022.

Bestedingsvoorwaarden doeluitkering

Waarom de verhoogde uitkering voor GOAB voor dat doel moet worden ingezet?

- De GOAB-middelen zijn geormerkt in een specifieke uitkering en de uitgaven moeten worden verantwoord.
- In Achtkarspelen bestaan hardnekkige achterstanden die leiden tot sociale problemen. Op basis daarvan komen deze middelen beschikbaar.
- De uitkering is bedoeld voor het realiseren van eerlijke ontwikkelingskansen voor kinderen en jongeren. Bestedingen dienen aldus bij te dragen aan het te behalen doel.
- Een belangrijk deel van de uitkering is expliciet bedoeld voor een verdere kwaliteitsslag in de Voor- en Vroegschoolse Educatie (wettelijke verplichting).
- Financieel wordt de gemeentebegroting reeds deels ontlast. De extra middelen onderdelen reeds geanticipeerd bij het samenstellen van de kadernota 2019.
- De koersbepaling is voorbereid en geaccordeerd door de kernpartners in Achtkarspelen (LEJA).
- Het basisonderwijs in onze regio ontvangt ook van het rijk OAB-middelen met hetzelfde oormerk. Daarmee worden de partners uitgedaagd een gezamenlijke aanpak inhoud te geven. Een andere besteding van het gemeentelijk aandeel ondermijnt de beoogde samenwerking.
- De extra middelen maken het mogelijk om, ook met een bredere blik, een stevige koers te zetten in de ontwikkeling van de gemeente. Bij alternatieve besteding ofwel het uitsluitend 'boekhoudkundig vrijspelen' van deze geormerkte middelen verandert er niets.

Indicatieve begroting

We hebben een voorlopige inschatting gemaakt van toedeling van de doeluitkering in 2019. De exacte uitgaven zijn nog onduidelijk. Uitvoeringsplannen zullen nog worden ingevuld en verwerkt naar een meerjarenperspectief. Duidelijk is al wel dat de aangescherpte kwaliteitseisen VVE de belangrijkste uitgavepost is voor de korte en langere termijn.

De belangrijkste nieuwe kwaliteitseisen met bijbehorende meerkosten voor VVE zijn:

- het aantal uren VVE-aanbod moet worden uitgebreid van 10 naar 16 uur per week (in 2020).
Gevolg: Extra uren/dagdelen peuteropvang. Uitbreiding openingstijden (huisvesting) en extra formatie.
- meer HBO-geschoolden op de werkvloer/groep.
Gevolg: Extra personeel, extra scholing en hogere vaste salariskosten.
- De investeringen op bovenstaande gebieden moeten worden gemonitord en geëvalueerd.
Gevolg: Inrichten en bijhouden monitor met een nieuwe administratieve uitvoeringslast.

Hoofdstuk / thema	Bestaand	Nieuw.vergroten bereik en intensiveringen	Indicatieve raming 2019
3.1 VVE doorontwikkeling	Regulier kwalitatief goed aanbod VVE en peuteropvang	- Kwaliteitsimpulsen / wettelijke eisen	€ 450.000

		<ul style="list-style-type: none"> - Deelnamebereik van 80% naar 90% n 100% doelgroepkinderen. - Uitrol project VVE-thuis Kootstertille naar 5 dorpen - Project doorgaande lijnen, afspraken over aansluiting peuters naar de basisscholen 	
3.2 Taal en digitale geletterdheid	<ul style="list-style-type: none"> - Útfiering gemeentlike 'Taalnota Frysk' Preventieve logopedie grp 1&2 - Minimaal aanbod 'volwasseneneducatie' - Eenmalige projecten met beperkt bereik: <ul style="list-style-type: none"> • Programmeren • 3D printen • Mediawijsheid 	<ul style="list-style-type: none"> - BoekStartcoach op Consultatiebureau, met extra aandacht voor Fryske boeken Prev. logopedie grp 1&2 én peuters - Faciliteren 'aanjaagfunctie aanpak laaggeletterdheid'i.s.m. Bibliotheek - Versterken ontwikkeling digitaalhuis-plus in Surhuisterveen en in Buitenpost - Project Tel mee met Taal (alle scholen) - Taalbad anderstaligen (gestart per 2019) - Ontwikkelen expertise Meartaligens op Alle (voor)scholen m.b.v. thema-bijeenkomsten en scholing 	€ 130.000
3.3 Talent en ambitie	<ul style="list-style-type: none"> - Subsidiebasis AMV voor 10 basisscholen - Incidentele Ambitieprojecten, met beperktbereik 	<ul style="list-style-type: none"> - Aanbod AMV voor alle basisscholen (19) (conform het coalitieakkoord) - Doorlopende projecten: <ul style="list-style-type: none"> > bevordering gezondeleefstijl > bevordering socialecompetenties 	€ 90.000
		(sport/weerbaarheid) <ul style="list-style-type: none"> - Ontwikkeling en uitvoering meerjarige Ambitie- en Talentenprogramma's van jong tot oud; Techniek, ICT en Zorgsector 	€ 53.000
Overige		<ul style="list-style-type: none"> - Verbinding Regiodeal NoordoostFryslân - Expertise, onderzoek, monitoring en ondersteuning 	€ 50.000
Budget 2019		Voorlopige toekenning 2019	€ 773.000

In samenwerking met onze partners gaan we krachtig inzetten op de in dit plan benoemde thema's. Het is nog niet overal duidelijk voor welke activiteiten en programma's wordt gekozen en wanneer deze redelijkerwijs kunnen starten. Vanuit het rijk is aangegeven dat de besteding niet per jaar, maar over een langere periode mag worden verantwoord. Dat betekent dat we budgetten mogen overhevelen ofwel uitsmeren over meerdere jaren.

Van de gemeenteraad vragen wij tot slot te besluiten:

- het beleidsplan Koers op Kansen 2019-2023 vast te stellen.
- halverwege de beleidsperiode een voortgangsrapportage tegemoet te zien (eerste helft 2021), met daarin opgenomen de activiteiten/programma's, de bijbehorende doelen en het budget, en waar mogelijk een tussenresultaat.
- de doeluitkering jaarlijks (in 2019 € 773.000) aldus binnen deze kaders te bestemmen.

Bijlage: Voorbeelden

3.1 Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE)

VVE Thuis is een programma voor ouders met kinderen van 2 a 3 jaar tot 6 jaar die deelnemen aan voor- en vroegschoolse educatie. De activiteiten van VVE Thuis sluiten aan bij vve-programma's zoals Piramide.

Hierdoor komen woorden, begrippen en andere leerinhouden zowel op het kindercentrum/groep 1/2 als thuis aan de orde. Ouders leren hoe ze hun kind kunnen stimuleren en ondersteunen in zijn of haar ontwikkeling. Hun betrokkenheid bij de educatie van het kind wordt vergroot.

Door deze combinatie van centrumgerichte en gezinsgerichte ontwikkelingsstimulering is het effect op de ontwikkeling van kinderen groter dan van afzonderlijke programma's. Ook op lange termijn.

3.2 Taal en digitale geletterdheid

Project Tel mee met Taal. Een belangrijk doel van het programma is om alle betrokken partners op lokaal en regionaal niveau structureel beter te laten samenwerken. Door betere samenwerking kunnen kinderen en volwassenen met een taalachterstand namelijk sneller worden opgespoord en beter worden begeleid naar een ondersteuning die goed past bij hun vraag (in het digi-taalhuis). Docenten, consultants, werkgevers etc. en ook vrijwilligers van Humanitas krijgen een training signaleren laaggeletterdheid. In het digitaalhuis zit de Taalcoördinator die de vraag stelt 'wat zou je willen leren?' en helpt de mensen naar een passend aanbod.

3.3 Talent en ambitie

- Studenten ondersteunen basisschoolleerlingen op het Thema Digitaal. Onder andere met de bouw van een 3D printer (www.3Dkanjers.nl).
- Project gestart en met succesvol vervolg in Dantumadiel. Doel uitbouwen en structureel maken.
- Voor leerkrachten worden rond het Thema Digitaal (bij PTH) workshops georganiseerd.
- Basisschoolklassen uit Achtkarspelen maken gebruik van de LEGO-innovation-studio op de vestiging Nordwin te Buitenpost (Lego-Robots en We Do).
- Structurele samenwerking en gebruik van Digitaalhuis-plus bibliotheek en de scholen.
- Thema-bijeenkomsten en symposia rond de thema's Techniek, ICT en Zorg.

De ambities van het gemeentelijk beleid GOAB-middelen en de verbinding met de Regiodeal geven extra kansen voor het versterken van lopende projecten, voor het vergroten van het bereik (aantal deelnemende scholen/kinderen in de regio) en de planontwikkeling.

Zie voor een uitgebreid overzicht www.KennislabNOF.nl